

FI lausuntopyyntö VV

1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Halsuan kunta	Penttilä Jari	jari.penttilä@halsua.fi	27.3.2017	Kunnanhallitus

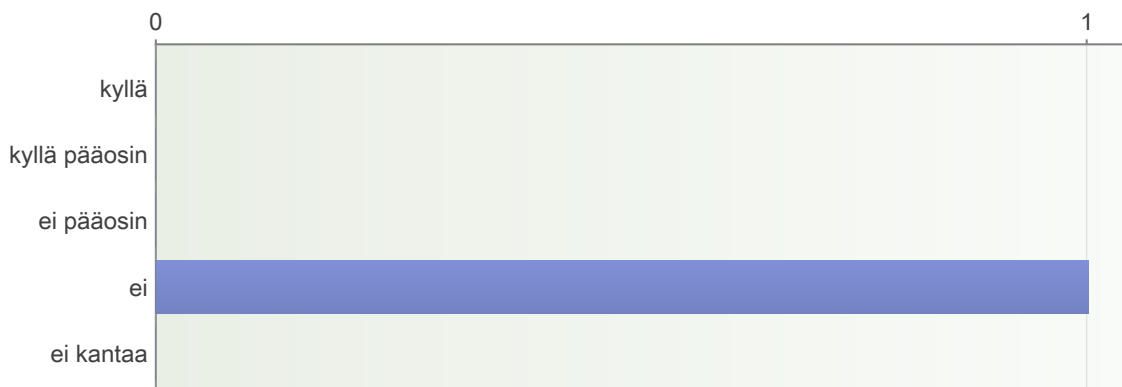
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

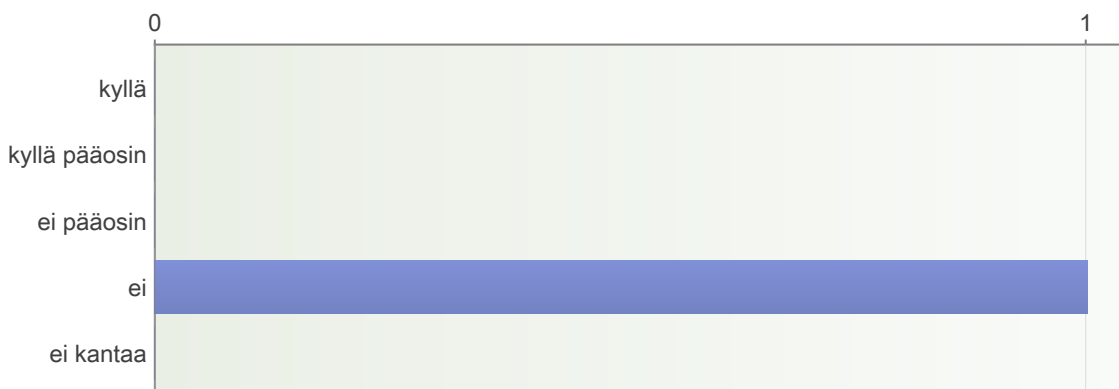
- Suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän ongelmana on ollut suuret alueelliset erot ammattitaitoisen työvoiman saatavuudessa, erot kuntien taloudellisessa sote-palveluiden kantokyvyssä, yksityisen palvelutuotannon määrässä olevat valtavat valtakunnalliset erot. Lisäksi työterveyshuoltopalveluiden eriytyminen muusta sote-palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta on osaltaan lisännyt väestöryhmien välisiä terveys- ja hyvinvointieroja.

Valinnanvapauslainsäädännöllä pyritään parantamaan palveluiden laatua ja saatavuutta sekä kilpailun kautta myös tehostamaan julkisen palvelutuotannon tehokkuutta ja kustannusvai-kuttavuutta. Valitettavasti valinnanvapauslainsäädäntö ei kykene korjaamaan sote-palveluiden kysynnän ja tarjonnan epäsuhtaa tasaisesti koko Suomessa, vaan palvelutarjonta syrjäseuduilla jää suppeammaksi kasvattaen lisää terveys- ja hyvinvointieroja maassa. Lisäksi valmisteltu valinnanvapausmalli on ongelmallinen monille väestöryhmille, varsinkin heikommassa asemassa oleville ja paljon sote-palveluita käyttäville.

Ennaltaehkäisyyn panostaminen on yksi parhaista keinoista kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja. Valinnanvapauslainsäädäntö ei kannusta riittävällä tavalla ennaltaehkäisyyn panostamiseen.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

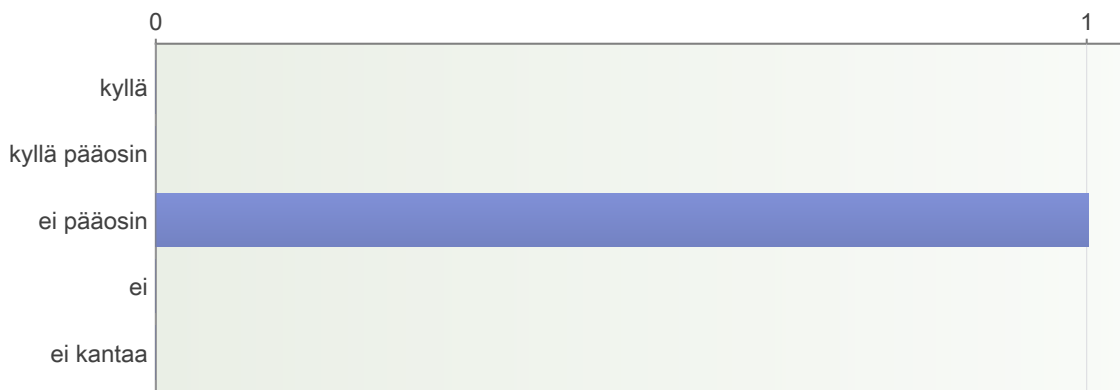
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Teoreettisesti itsenäiseen päätöksentekoon ja monituottajamallin etuja hyödyntämään kykenevien kansalaisten osalta uudistus edistää vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin. Tämä kuitenkin edellyttäisi riittävää palvelutarjontaa ja valinnan mahdollisuuksia. Suurimmalla osalla sote-palvelujen käyttäjäkunnasta näitä mahdollisuuksia ei kuitenkaan ole, joko omista edellytyksistä tai alueen tilanteesta johtuen.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden mahdollisuudet ovat pitkälti kiinni markkinoiden toimivuudesta ja tavoitellun monituottajamallin toteutumisesta. Tiukka sote-menojen kehys ja raamibudjetti voi aiheuttaa maakunnalle paineita määrittää kapitaatioon perustuva sote-keskuksen kustannus (80% kapitaatiolla, vvl §51) varsin matalaksi, jolloin monituottajamalli ei käytännössä toimi. Maakuntauudistuksella ja sote-palveluiden järjestämisvastuun siirtämisellä 18 maakunnalle tavoitellaan sote-menojen kasvun taittamista v. 2030 mennessä 3 mrd eurolla. Suun terveydenhuollon palvelut ovat tulossa suoran valinnan piiriin. Suun terveydenhuollossa nykytilanteessa suuri osa aikuisväestöstä käyttää yksityisiä suun terveydenhuollon palveluita ja suun terveydenhuollon kustannuksiin kohdistuu suoran valinnan mallin myötä merkittävä kasvupaine. Tätä voitaneen kompensoida ainoastaan asiakasmaksuja nostamalla, jolloin käytännössä erityisesti vähävaraisemman väestön osan mahdollisuudet hakeutua tarvitsemiensa palveluiden piiriin jopa vaikeutuvat lisääntyvästä valinnanvapaudesta huolimatta.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

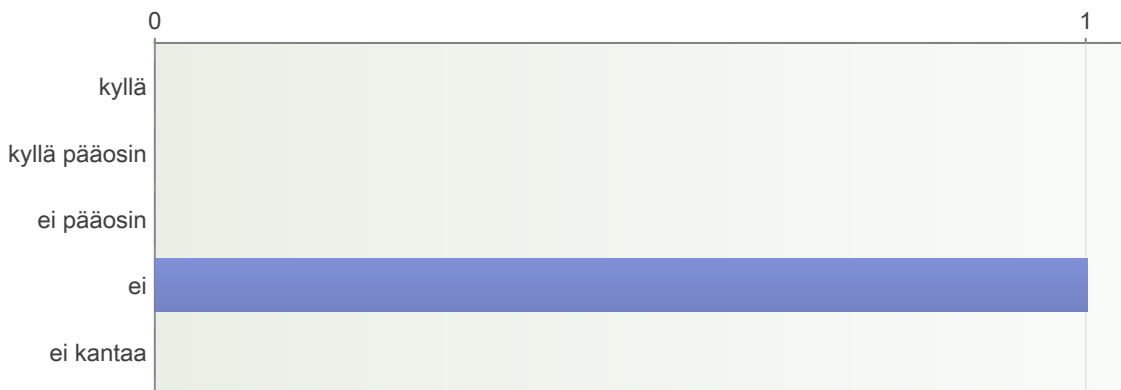
- Valinnanvapausmalli ja pyrkimys laajaan monituottajamalliin on syrjäyttämässä tavoitteen sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiosta ja hoitoketjujen sujuvuudesta.

Laaja-alaisesti sote-palveluiden tarpeessa olevan kansalaisen kohdalla palveluiden tuottamisvastuu jakautuu monelle eri toimijalle sote-keskuksen, suun terveydenhuollon yksikön ja maakunnan liikelaitoksen kesken. Palveluiden yhteensovittaminen ja kokonaiskoordinaatio on vaikeaa monituottajamallissa esimerkiksi verrattuna Keski-Pohjanmaalla toimivaan täysin palvelut yhteen integroivaan palvelujärjestelmään (Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvvelukuntayhtymä Soite) verrattuna. Järjestäjälle asetettua tehtävää huolehtia palveluintegraatiosta sekä tiedon liikkuvuudesta palvelutuottajien välillä on lähes mahdotonta toteuttaa.

Lisäksi valinnanvapauslain 51§ mukaisen kiinteän korvauksen ohella enintään 20% osuudella määriteltävien kannustavuselementtien rakentaminen siten, että suoran valinnan sote-keskuksella olisi aito intressi hoitaa laaja-alaisia palvelutarpeita omaavaa asiakasta/potilasta mahdollisimman pitkälle ja mahdollisimman paljon terveys- ja hyvinvointihyötyä tuottaen, tulee olemaan vaikeaa. On vaarana, että sote-keskuksen kannattavuuden turvaamiseksi palveluiden tuotantovastuuta siirretään epätarkoituksenmukaisesti maakunnan liikelaitokselle.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suun terveydenhuollossa merkittävä osa nykyisin kela-korvauksen turvin yksityisiä suun terveydenhuollon palveluita käyttävistä tulee siirtymään suoran valinnan suun terveydenhuollon yksiköiden palveluiden ja maakunnan rahoittamien palveluiden piiriin. Tämä nostaa yhteiskunnan kokonaiskustannuksia, ellei suun terveydenhuollon asiakasmaksuja koroteta merkittävästi.

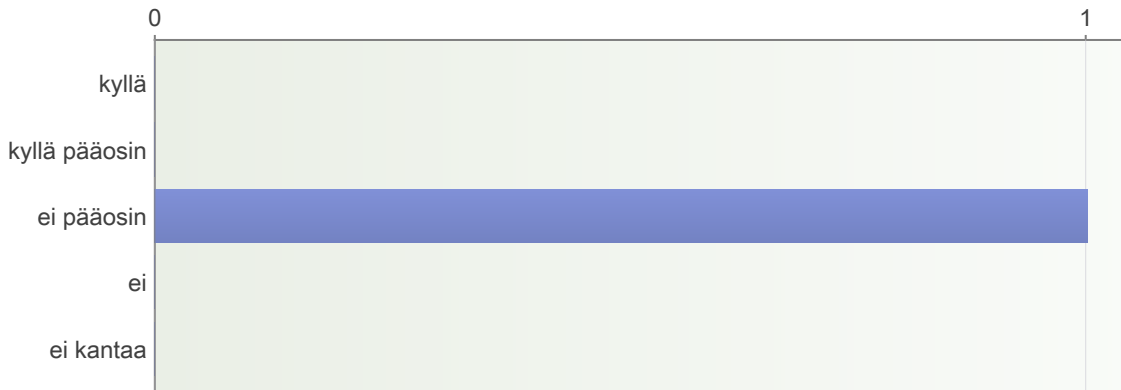
Valinnanvapauslain 24§ mukaan maakunnalla on velvollisuus ottaa käyttöön henkilökohtainen budjetti vanhuspalvelulain, vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) mukaisissa muissa kuin suoran valinnan palveluihin kuuluvissa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Henkilökohtaisella budjetilla tuotettavissa palveluissa riskinä on, että yksityisen palvelutuottajan ansaintalogiikka kannustaa lisäämään asiakkaan palvelutarpeita ja siirtämään asiakkaan seuraavan palvelutarvearviointin yhteydessä raskaammalle hoidon portaalalle ja suuremman henkilökohtaisen budjetin piiriin, kun tavoitteena yhteiskunnassa pitäisi olla päinvastainen kehitys – asiakkaan/potilaan omien voimavarojen tukeminen, itsenäisen elämän ja pärjäämisen edellytysten luominen/tukeminen.

Valinnanvapauslain 21§ mukaan maakunta päättää ne muut kuin suoran valinnan palveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut, joiden järjestämisessä on käytettävä asiakasseteliä. Maakunnan on käytettävä palvelujen järjestämisessä asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Linjausten mukaan 15% erityistason palveluista tulisi tuottaa asiakassetelillä ja asiakassetelin piiriin kuuluvat palvelut tulee yhtiöittää. Kyseinen linjaus vaarantaa useiden päivystävien sairaaloiden päivystävien erikoisalojen suorituskyvyn tai johtaa päällekkäiseen resursointiin ja lisääntyviin yhteiskunnan kustannuksiin. Käytännössä ainakaan pienemmissä ja keskisuurissa keskussairaaloissa ei asiakasseteliä voida ottaa käyttöön päivystävillä erikoisaloilla ilman päivystävien erikoisalojen päivystämisen edellyttämän lääkärimäärän epätarkoituksenmukaista pienentämistä.

Lisäksi monituottajamallin hallinta ja sote-järjestäjän ja tuottajan eriyttäminen lisää hallinnollisia kustannuksia aiheuttaen lisähaasteen kustannusten kasvun hillinnälle.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

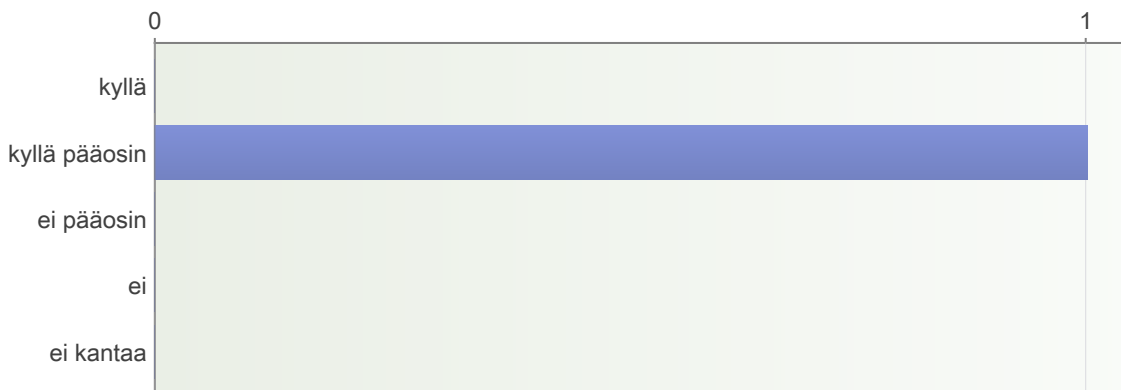
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausmalli on haaste demokratian kannalta. Demokratian toimivuuden turvaamiseksi sote-palveluiden järjestämistaho on resursoitava hyvin, jotta maakuntastrategian osana sote-strategia saadaan riittävän konkreettiseksi ja yksityiskohtaiseksi ohjaamaan palvelutuotantoa ja sirpaleista monituottajajärjestelmää.

Lisäksi palvelutuottajien hyväksymiskriteerit ovat järjestelmän toimivuuden kannalta erittäin merkittäviä ja palvelutuottajien kanssa laadittavat sopimukset on tehtävä hyvin yksityiskohtaiseksi, jotta maakuntavaltuuston, -hallituksen ja sote-järjestäjän ohjaava vaikutus saadaan demokratian näkökulmasta riittäväksi. Epäselvää on, saako maakunta maakuntastrategiassaan ja siihen liittyvässä sote-strategiassa mm. määrittää yksityiskohtaisesti palveluverkon ja siihen liittyvän palvelutason vai voivatko yksityiset sote-keskusten palveluja tuottavat toimijat määrittellä toimintayksikkönsä laajuuden ja palveluverkkonsa kuinka vapaasti. Maakunnan strategiassa ja sote-strategiassa pitää voida määrittellä hoito- ja palveluketjujen ohella myös palveluverkko ja siihen liittyvät palvelutasopäätökset. Käytännössä ehdotetussa mallissa johtokunnan alla toimiva liikelaitos on varsin itsenäinen toimija ja sen ohjaus tapahtuu pääasiassa sote-strategian kautta.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

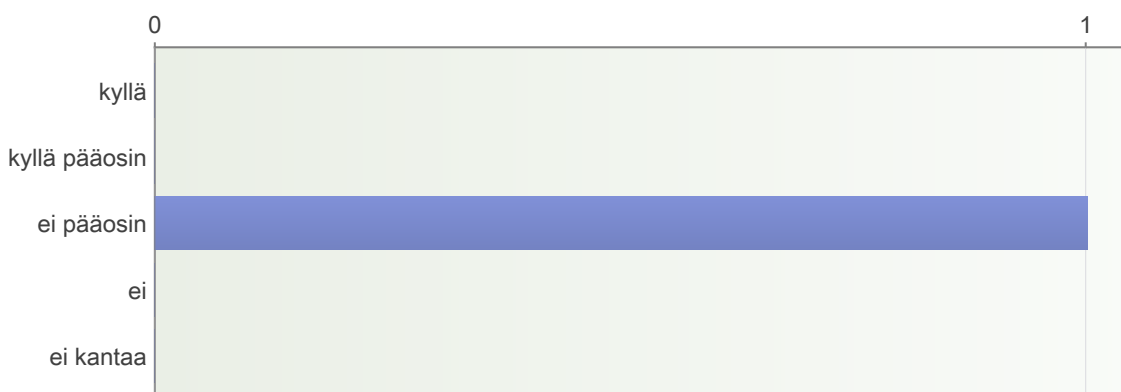
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausmalli haastaa nykyiset, liikkeenluovutuksella vuonna 2019 maakunnille siirtyvät sote-toimijat ja niiden toimintatavat. Valinnanvapausmalli luo painetta kehittää palvelujärjestelmää asiakaslähtöisesti ja valinnanvapauden myötä kiristynvä kilpailu luo painetta kehittää uusia palvelumuotoja ja -innovaatioita.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 15§ mukaan suoran valinnan palveluiden tuottajan vastuulle kuuluvat yleisten oireiden toteaminen ja oireen mukainen hoito, yleisten sairauksien lääketieteellinen tutkimus, taudinmääritys ja hoito sekä tavanomaisimpien pitkäaikaissairauksien toteaminen ja hoito. Käytännön ongelmaksi voi muodostua hoidon kiireellisyyden määrittäminen. Päivystyksellisten palveluiden tuottaminen on jäämässä maakunnan liikelaitosten vastuulle. Päivystyksellisten liikelaitoksen vastuulle kuuluvien palveluiden ja nk. puolikiireellisten potilastapauksien rajan määrittäminen tulee olemaan tärkeää ja haastavaa. Muutoin vaarana on kiireellisen hoidon tarpeessa olevan potilaan hoitovastuun epäselvyys liikelaitoksen päivystysyksikön/päivystysyksiköiden ja sote-keskuksen välillä.

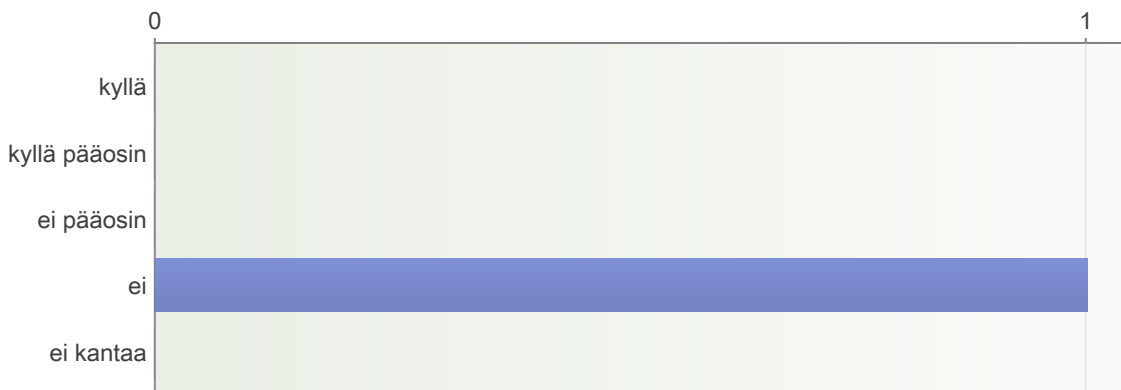
Edelleen valinnanvapauslain 15§ mukaan laajennettuun perustasaan kuuluvat maakunnan määrittelemien palvelukokonaisuuksien ja asiakkaiden palveluketjujen mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden konsultaatiot ja avovastaanottopalvelut. Em. tarkoitetaan lain yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan mm. eri kliinisten erikoisalojen erikoislääkärikonsultaatioita ja mahdollisesti avovastaanottopalveluita. Muiden kuin yleislääketieteen erikoisalan erikoislääkärikonsultaatioita pitäisi siis tarjota sote-keskusten laajennetun perustason palveluiden osana viimeistään vuoden 2021 alusta. Toisaalta erikoissairaanhoidossa tulisi ottaa käyttöön myös asiakasseteli. Erikoissairaanhoidon palvelutuotanto uhkaa sirpaloitua julkisoikeudellisten liikelaitosten tuottamien palveluiden, sote-keskusten laajennetun perustason palveluiden ja asiakassetelillä tuotettavien palveluiden kesken.

Laajennetun perustason vaiheessa palvelut rahoitetaan edelleen valinnanvapausmallin mukaisella kapitaatiomallilla. Käytännössä sote-keskuksen palvelutuottajan pitää rahoittaa konsultaatiopalvelut maakunnan päättämän rahoituksen mukaisesta potilas-/asiakaskohtaisesta kapitaatiosta. Uhkana on tarpeeseen nähden liian niukka konsultaatiopalveluiden käyttö toiminnan liiketaloudellisen kannattavuuden turvaamiseksi. Edellä kuvattu taloudellinen toiminnan ohjaa epätarkoituksenmukaiseen potilasohjaukseen liikelaitoksen palveluiden piiriin tai potilaan jäämiseen ilman asianmukaisia palveluita ja ongelmien kumuloitumiseen.

Laajennetussa perustasossa asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 §:n 1 momentin mukaiset palvelut ja näiden tuottamisen velvollisuus kuuluu palveluntuottajalle. Sosiaalihuoltolain 14 § kirjaus sisältää laajan palvelukokonaisuuden. Tässä yhteydessä valinnanvapauslainsäädäntö jättää osin avoimeksi määritelmän siitä, mitkä palvelut tulee sisällyttää ”tilapäisiin ja lyhytaikaisiin” tuotettaviin ja kapitaatihinnalla kustannettaviin palveluihin. On riski, että tässä yhteydessä asiakas siirretään liikelaitoksen palveluiden piiriin ja laajan palveluarvioinnin piiriin. Kun tilapäisten ja lyhytaikaisten palveluiden piiriin ei ohjauduta ajoissa, on riski, että asiakkaan toimintakyky laskee siten, että asiakas joutuu raskaampien palveluiden tarpeeseen.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

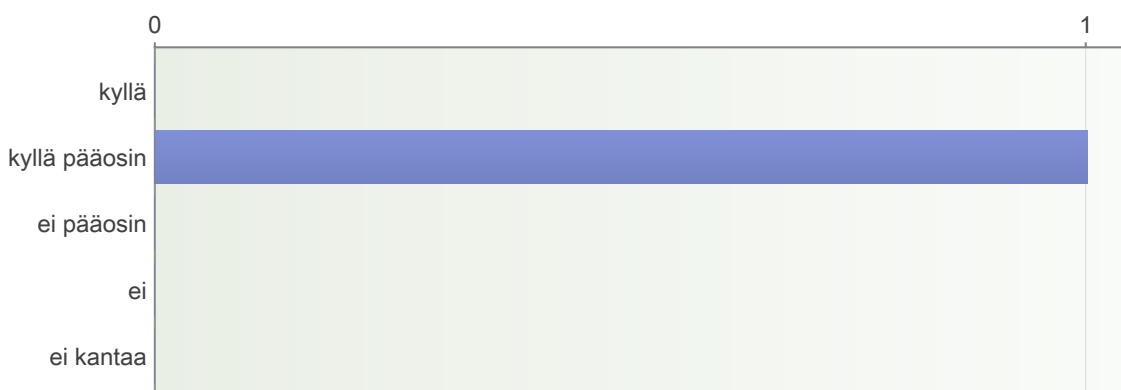
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 17§ mukainen suoran valinnan sote-keskuksen palveluiden alihankkijana toimiva maksuseteli-yrittäjä on järjestämisvastuun kannalta katsottuna hankalasti ohjattavissa. Maakunnan määrittämien suoran valinnan sote-keskusten palvelutuottajien kriteereissä ja sote-keskusten kanssa solmittavissa sopimuksissa pitäisi osata ottaa huomioon myös alihankkijana toimivan maksuseteli-yrittäjän ohjaus, joka tapahtuu välillisesti listautuneesta potilaasta kokonaisvastuussa olevan sote-keskuksen kautta. Merkittävä vastuu on nykyisen palveluseteli-menettelyn tavoin sillä, miten määritellään palveluntuottajain 10 §:n mukaisen rekisterin listautumismenettelyn kriteerit ja miten näitä voidaan valvoa. Uudessa tilanteessa tähän syntyy vain välillinen valvontamahdollisuus.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

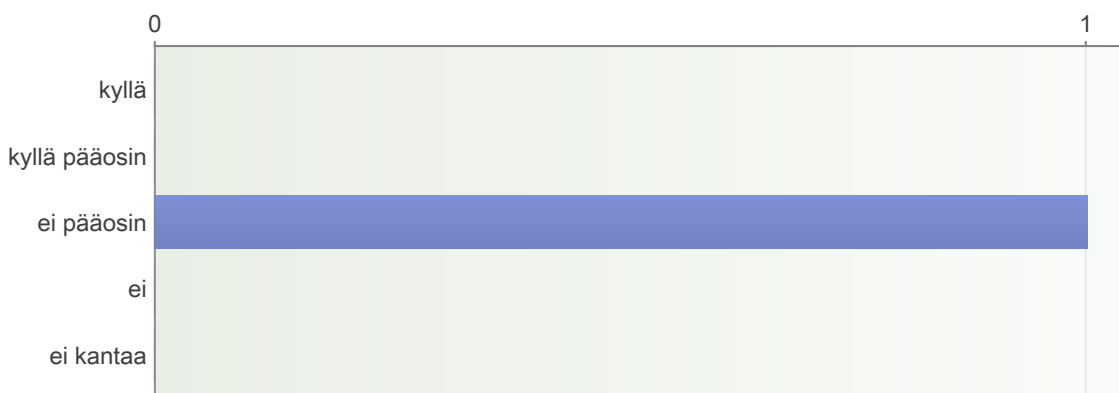
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On säädetty, mutta käytännössä on vaikea arvioida ja valvoa, miten maksusetelin käyttö toteutuu. Maksusetelijärjestelmän kustannukset on tarkoitus kattaa sote-keskuksille suoritettavasta kapitaatiokustannuksesta. Käytännössä riskinä on, että sote-keskus pyrkii optimoimaan omaa taloudellista tulostaan ja jakaa maksuseteliä asiakkaan/potilaan objektiivista arvioitua palvelutarvetta tiukemmin kriteerein

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

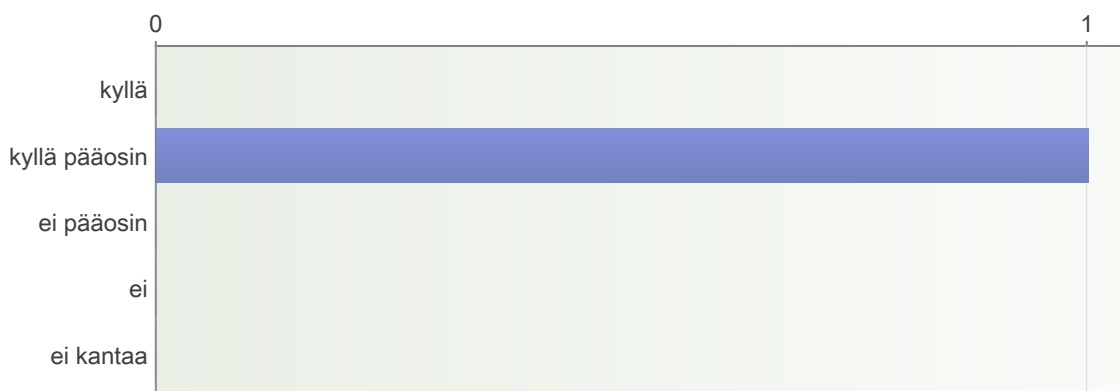
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan sote-keskuksen valinta on vaikeaa osalle kansalaisista tuetusta päätöksenteosta huolimatta. Tämän jälkeen potilaan pitäisi vielä olla perillä oikeuksistaan ja mahdollisuudestaan saada osa sote-keskuksen tuottamisvastuulle kuuluvista palveluista maksusetelillä. Käytännössä kansalaisten informointi oikeuksistaan maksusetelijärjestelmän osalta on vaikeaa ja vaikeasti valvottavaa. Näin ollen lakiluonnoksen mukaiset kansalaisen perusoikeudet ja mahdollisuus maksusetelijärjestelmän käytännön hyödyntämiseen jää toteutumatta.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

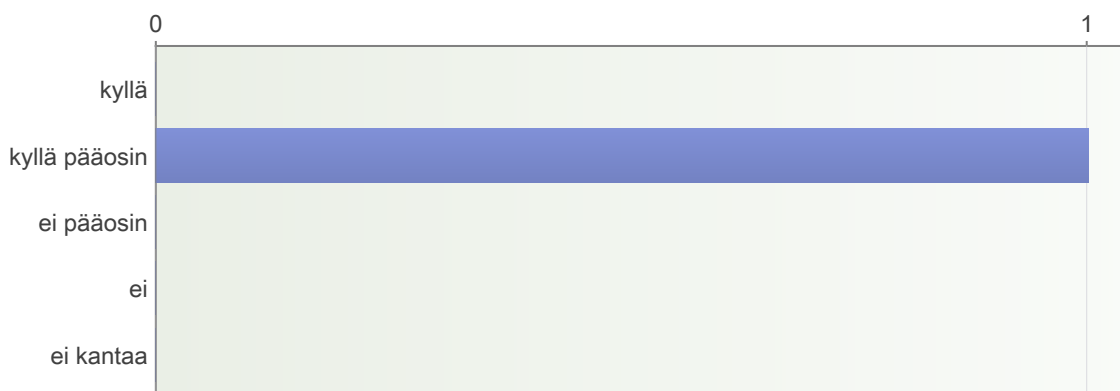
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 19§ on ristiriitainen. Kyseisen pykälän mukaan asiakas voi valita sosiaali- ja terveydenhuollon perustason palveluja tuottavan maakunnan liikelaitoksen toimipisteen niiden palvelujen saamiseksi, joita ei ole saatavilla sosiaali- ja terveyskeskuksista tai suunhoidon yksiköistä. Maakunnilla on velvollisuus yhtiöittää laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvat palvelut viimeistään 31.12.2020 mennessä. Kuitenkin nk. perälautamallina on kyseinen 19§ kirjaus, jolloin liikelaitos tuottaa perustason palvelut tilanteessa, jossa palveluita ei ole saatavilla sote-keskuksista tai suun hoidon yksiköistä. Epäselväksi jää, pitääkö maakunnan jättää osa perustason palveluista liikelaitoksiin 19§ kirjauksen mahdollistamiseksi. Toisaalta on epäselvää, pitääkö maakunnan yhtiöittää perustason palvelunsa vuoden 2020 loppuun mennessä koko maakunnan alueella, jos yksityisiä palvelutuottajia on listautunut palvelutuottajaksi vain pieneen osaan maakunnan alueella. Edellä kuvatussa tilanteessa mikäli maakunta joutuisi yhtiöittämään koko maakunnan alueen suoran valinnan palvelunsa ja kilpailemaan muodostetun yhtiön kautta vain osassa maakuntaa toimivan yksityisen tai kolmannen sektorin toimijan kanssa, syntyisi seurauksena epätasa-arvoinen kilpailuasetelma ja hallinnollisesti epätarkoituksenmukainen järjestely

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

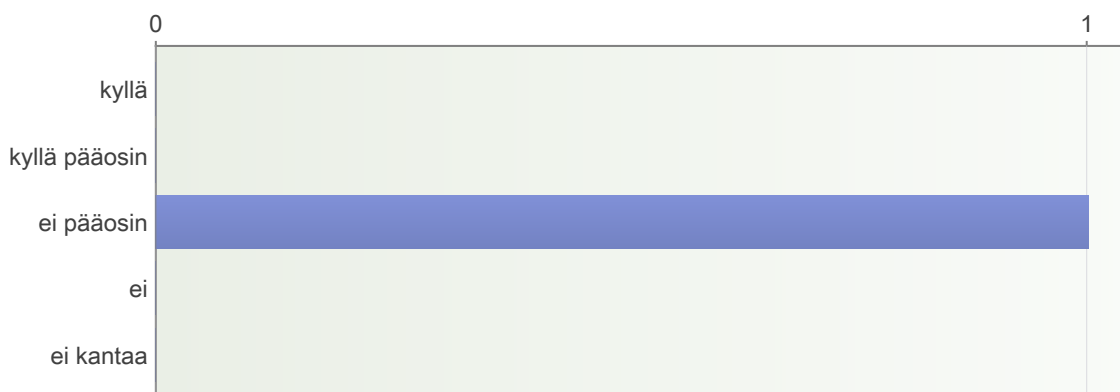

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

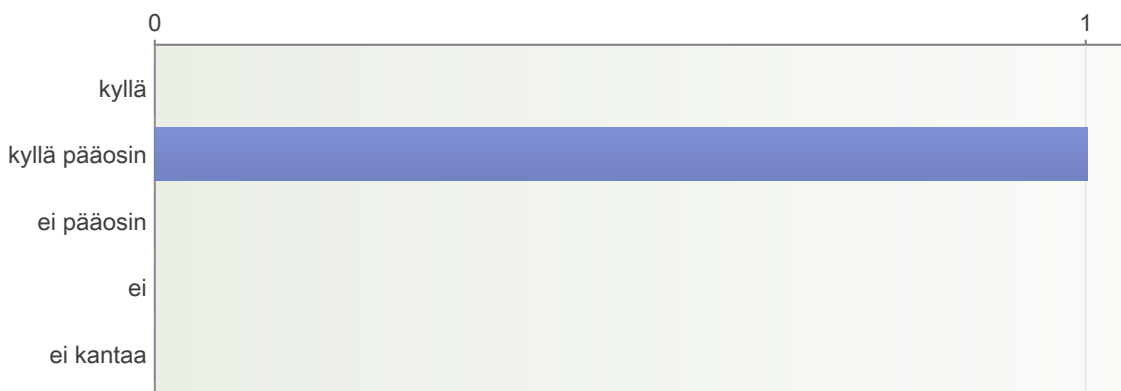
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan tulee yhtiöittää asiakassetelillä tuotettavat palvelut. Tämä yhtiöittämisvelvollisuus pirstoo entisestään maakunnan sote-palvelutuotannon palvelurakennetta. Julkisoikeudellisten liikelaitoksen tuottamien palveluiden, kuten erikoissairaanhoidon päivystyksen, ylläpitäminen voi tulla haastavaksi, jos asiakassetelillä tuotettavien palveluiden osuus vaarantaa päivystävien erikoisalojen kriittisen volyymin ja osaamispääoman.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

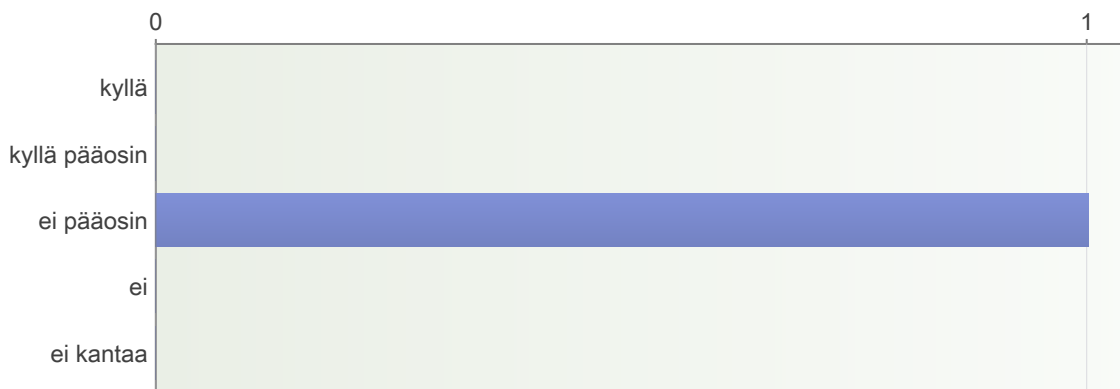
- Valinnanvapauslain 21§ maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoon liittyen ovat riittäviä. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa mainittu 15% raja on epätarkoituksenmukainen.

Maakunnat ovat erilaisia ja kaavamainen prosentuaalinen raja-arvo saattaa osassa maakuntia vaarantaa mm. päivystävän sairaalan ylläpitämisen edellytykset. Asiakassetelijärjestelmän käyttöönotto erikoissairaanhoidon päivystävillä erikoisaloilla pienentää volyymeja ja vaarantaa toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset päivystyksen järjestämiseen vaadittavan lääkärimäärän ylläpitämiseen.

Alueuudistus.fi-sivustolla todetaan, että maakunnan liikelaitoksen myöntämä asiakasseteli korvasi nykyisin käytössä olevan, kunnan myöntämän palvelusetelin 1.1.2019 alkaen. Palveluseteli on laajalti käytössä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Käytännössä em. linjaus palvelusetelin korvaamisesta asiakassetelillä ja siihen liittyvä yhtiöittämisvelvollisuus muodostaa haasteen yhtiöittämisvelvoitteen 2 vuoden siirtymäajasta huolimatta.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Objektiiivisen tiedon tuottaminen henkilökohtaisen budjetin piirissä olevien palveluiden laadusta, saatavuudesta ja vaikuttavuudesta on haastavaa asiakkaan päätöksenteon tueksi, koska palveluntuottajalain 10 §:n mukaiseen rekisteriin merkittyjen palveluntuottajien intressinä on edistää omien palveluidensa markkinointia. Maakunnan sote-järjestäjällä on vaikea tehtävä määritellä riittävän yksityiskohtaiset objektiiivisen tiedon tuotannon vaatimukset ja kriteerit sekä valvoa niiden toteutumista.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

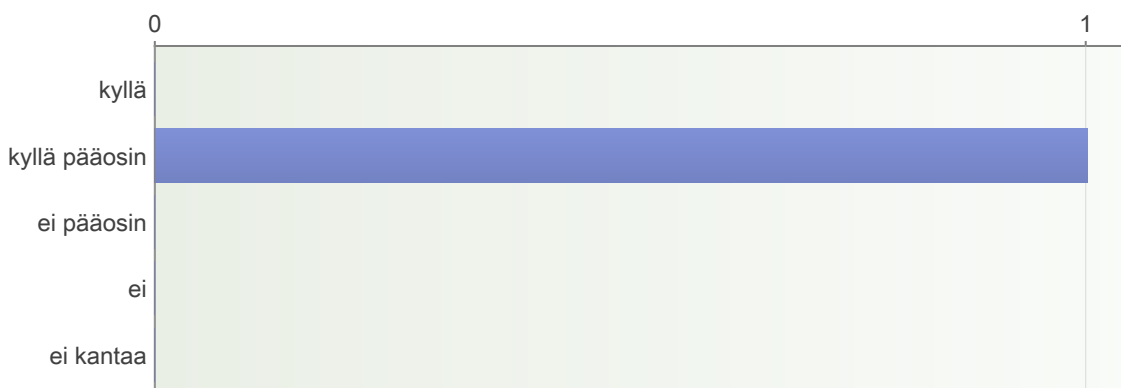
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen pykälien mukaisen päätöksenteossa tukevan pätevyys- ja riippumattomuuskriteerien täyttävän henkilön löytäminen tulee olemaan erittäin hankalaa. Valinnanvapauslainsäädännön seurauksena syntyvä monimutkainen monituottajamalli edellyttää tuettua päätöksentekomenettelyä kansalaisten tasa-arvon toteutumisen varmistamiseksi, mutta tuettu päätöksenteko voitaisiin säätää maakunnan sote-järjestäjän tai julkisoikeudellisista palveluista huolehtivan liikelaitoksen tehtäväksi. Valinnanvapauslain 22§ mukaan kuitenkin maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeen arvioinnista, terveydenhuoltoa koskevan hoitopäätöksen teosta ja sosiaalihuoltoa koskevan hallintopäätöksen teosta. Tuetun päätöksenteon mukaisen palvelun tuottajan kustannusten korvaamisesta ei ole mainintaa lainsäädännössä.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

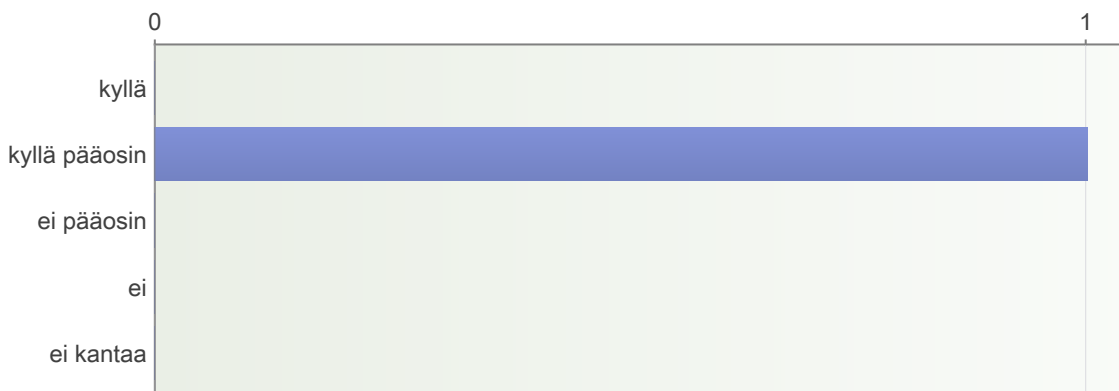
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 31§ mukaan maakunta voi asettaa palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta sekä palveluketjuja ja palvelujen yhteensovittamista koskevia ehtoja, jotka suoran valinnan palvelun tuottajan on täytettävä. Maakunta voi lisäksi edellyttää akkreditointia suoran valinnan palvelun tuottajalta. Maakunta tekee hallintopäätöksen palvelun tuottajille asetettavista vaatimuksista. Valinnanvapausmallin asianmukainen toteutuminen, demokratiavajeen ehkäisy ja vahva järjestäjän ohjaus maakunnan asukkaiden lakisääteisten oikeuksien toteutumiseksi edellyttää erittäin vahvasti resursoitua ja osaavaa sote-järjestämistahoa maakunnassa. Valinnanvapauslain 31§ mukaisten kriteerien luominen täysin uudessa toimintaympäristössä ilman pitkäaikaisia kokemuksia järjestelmän toimivuudesta asettavat erittäin suuren haasteen maakunnille. Uhkana on byrokratian ja siten sote-kokonaiskustannusten kasvu, jotta valinnanvapausmalliin ja monituottajamalliin liittyvät haasteet ja uhkakuvat voidaan pitää hallinnassa

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

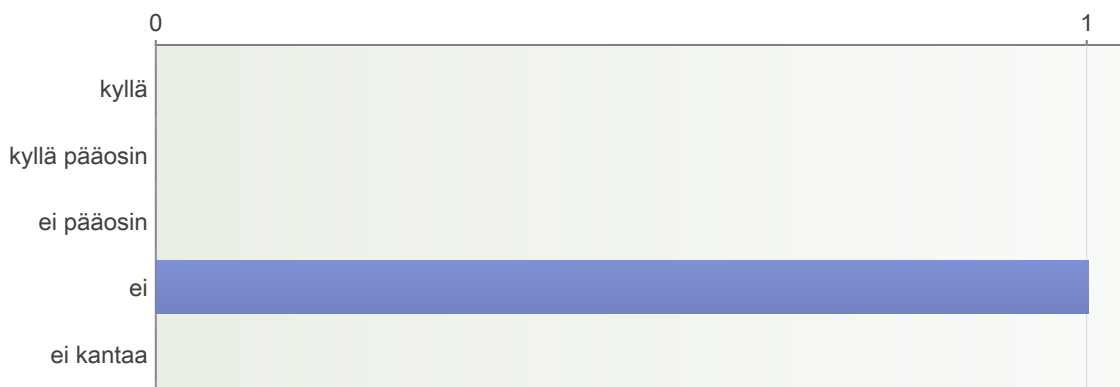
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Käytännössä palvelutuottajien kanssa solmittavat sopimukset on laadittava huomattavasti valinnanvapauslain 36§ säädöksiä tarkemmiksi ja kattavammiksi, jotta sote-järjestelmän kokonaisuuden ohjaus säilyy aidosti maakuntavaltuustolla ja -hallituksella sekä sen alaisella sote-järjestäjällä. Kattavien, riittävän yksityiskohtaisten ja palvelutuottajia ohjaavien sopimusten laatiminen tulee olemaan uudessa toimintaympäristössä vaikeaa.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 40§ mukaan maakunnan liikelaitos ei voi itse tuottaa suoran valinnan palveluja eikä maksu- tai asiakassetelillä tuotettavia palveluja. Maakunta voi kuitenkin perustaa omistamansa yhtiön tai yhteisön edellä tarkoitettujen palvelujen tuottamiseksi.

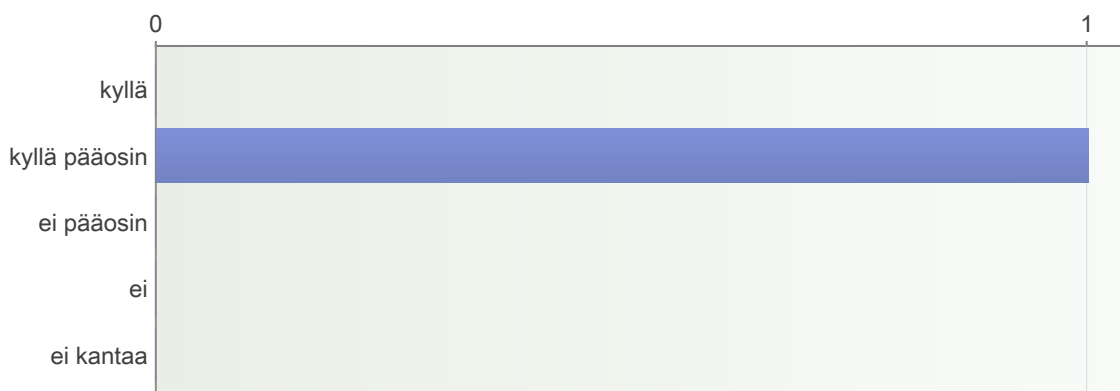
Käytännössä asiakassetelillä tuotettavien palveluiden yhtiöittämisvelvollisuus sekä lain yksityiskohtaisissa perusteluissa §21 kohdalla mainittu 15% raja-arvo tulevat johtamaan ongelmiin erityisesti erikoissairaanhoidon kohdalla. Päivystävien sairaaloiden erikoisaloista osa joudutaan yhtiöittämään asiakassetelin käyttöönoton vuoksi. On epäselvää, voivatko samat lääkärit työskennellä sekä julkisoikeudellisen liikelaitoksen että maakunnan omistaman, asiakassetelin piiriin kuuluvia palveluita tuottavan yhtiön palveluksessa.

Valinnanvapauslain 42§ mukaan suoran valinnan palvelun tuottajan on ilmoitettava julkisessa tietoverkossa enimmäisasiakasmääränsä sekä ajantasaisesti se, kuinka paljon uusia asiakkaita se pystyy ottamaan asiakkaikseen. Suoran valinnan palvelutuottajien oikeus rajoittaa enimmäisasiakasmääräänsä vääristää kilpailua yksityisten palvelutuottajien sekä maakunnan oman yhtiötetyn toiminnan välillä. Oikeus rajoittaa enimmäisasiakasmäärää pitäisi ehdottomasti poistaa lakiluonnoksesta jo kilpailuneutraliteetin vuoksi.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

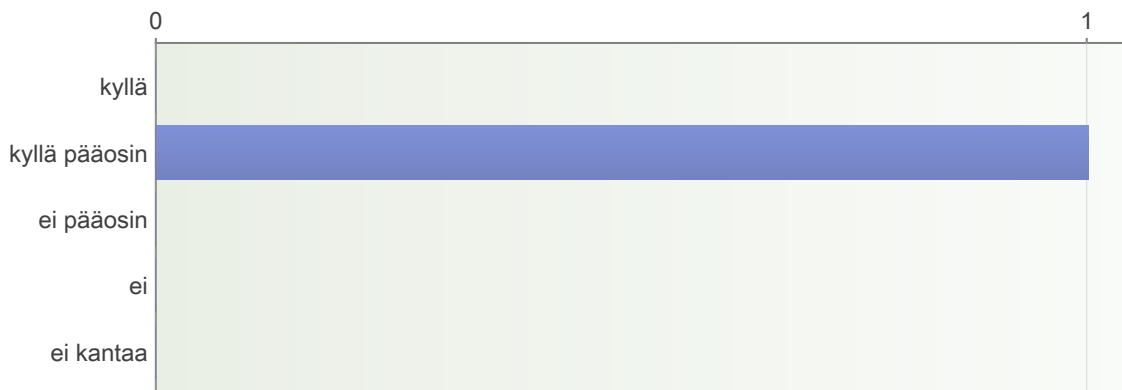
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 49§ mukaan palvelun tuottajalle maksettavien korvausten on kannustettava tehokkaiisiin palveluihin sekä edistettävä väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä toimintakyvyn ylläpitämistä. Korvausten on perustuttava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuotteistukseen, tuotehintaan tai vastaavaan, jolla maakunta seuraa omaa toimintaansa. 50§ mukaan maakunta päättää osana palvelujen tuotannon ohjausta suoran valinnan palvelun tuottajalle maksettavasta korvauksesta. 51§ mukaan suoran valinnan palvelun tuottaja saa jokaisesta listautuneesta asiakkaasta maakunnan määrittelemän kiinteän korvauksen. Maakunnan tulee kohdentaa suoran valinnan palveluihin varatusta määrärahasta vähintään 4/5 osuus kiinteällä korvauksella maksettavaksi. Kiinteän korvauksen suuruutta määritettäessä maakuntien on noudatettava kansallisia tarvetekijöitä.

49§ mukaisen korvaustason määrittely eri maakunnissa yhtäläisin perustein tulee olemaan haastavaa. 80% kiinteän korvauksen osuus jättää kannustavuuselementeille (20%) varsin vähäisen taloudellisen merkityksen. Kannustavuuselementit ovat kuitenkin olennainen ohjauselementti palvelujärjestelmän kokonaisuuden toimivuuden ja kokonaiskustannusten kannalta katsottuna.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

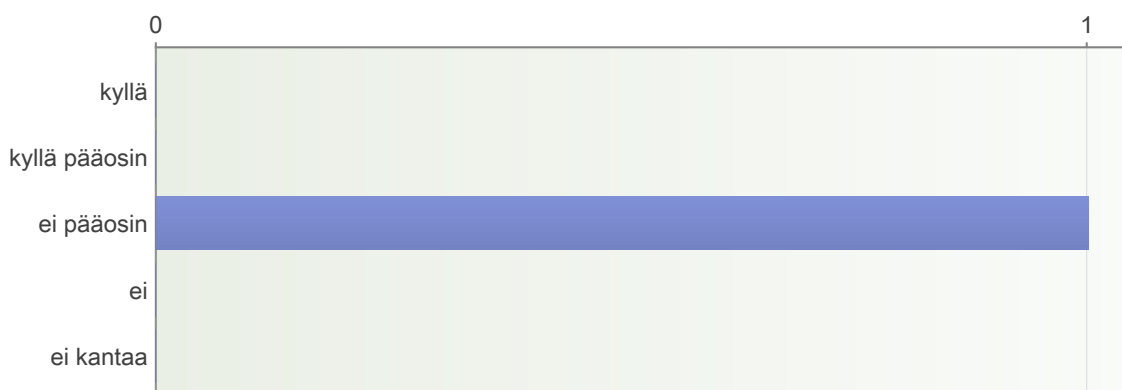
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 54§ mukaan maakunta voi asettaa suoran valinnan palvelun tuottajalle korvausten perusteiksi palvelujen laatuun, kustannustehokkuuteen sekä vaikuttavuuteen liittyviä mittareita ja perusteita. Maakunta voi maksaa sen etukäteen määrittelemien perusteiden täyttymisestä kannustinperusteisia korvauksia tai periä palvelun tuottajalta sanktiomaksuja, jos perusteet eivät täyty. Maakunnan tulee käyttää suoran valinnan palvelun tuottajien suoriutumisen arvioinnissa yhdenvertaisia mittareita ja perusteita. Valinnanvapauslain 54§ asettaa suuria osaamis- ja resurssivaateita maakuntien sote-järjestäjälle, jotta riittävän tehokkaat ja oikeudenmukaiset kriteerit kannustinperusteisille korvauksille osataan määritellä.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

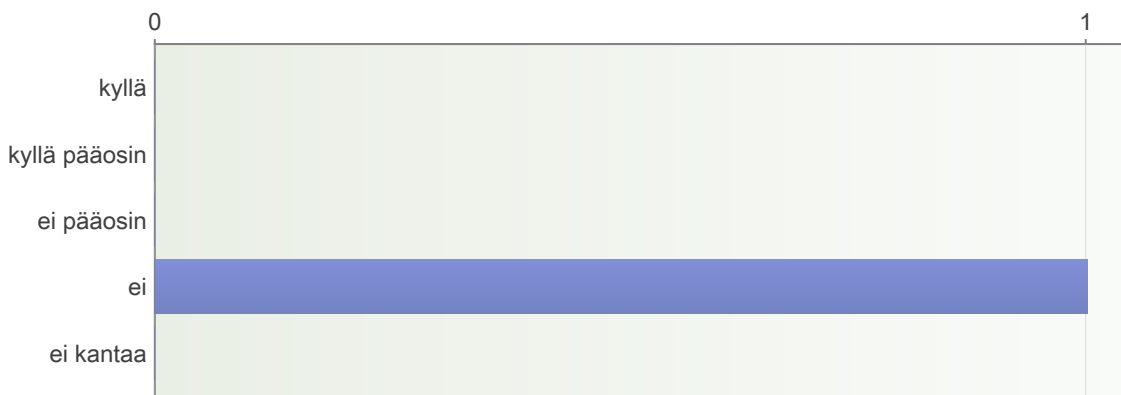
49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toteuttamisaikataulua olisi tarkoituksenmukaista väljentää ja harkita valinnanvapauden toteuttamista kokeilumaakuntien pilotoinnin kautta. Valinnanvapausmalli ja siihen kytkeytyvä palvelutuotannon monituottajamalli aiheuttavat suuria haasteita ja paineita kansallisille tietojärjestelmäkokonaisuuksille. On epävarmaa, saadaanko tavoiteaikataulussa tietojärjestelmät toimimaan järjestelmän edellyttämällä tavalla. Ilman toimivia tietojärjestelmiä esitetyn hallinnollisen ratkaisun toteuttaminen on mahdotonta.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

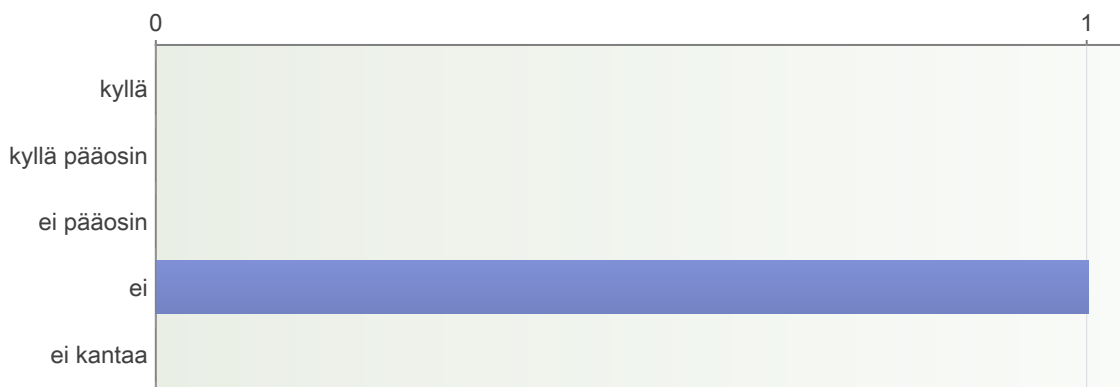
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 15§ mukaan maakunta vastaa suoran valinnan palveluihin sisältyvien palvelukokonaisuuksien ja asiakkaiden palveluketjujen yksityiskohtaisemmasta määrittelystä maakunnan ja sen asukkaiden tarpeiden mukaisesti. Maakunnan on julkaistava palvelukokonaisuuksien kuvaukset julkisessa tietoverkossa. Tämä palvelukokonaisuuksien määrittämisen velvoite yhdistettynä 7. luvun mukaisen palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyyn sekä 9. luvun mukaisten palvelun tuottajalle suoritettavien korvausten määrittämiseen ovat laajoja ja vaativia tehtäviä palveluiden järjestäjälle. Nämä valinnanvapauslain mukaiset järjestäjän tehtävät yhdistettynä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain sote-järjestäjälle määräämiin tehtäväkokonaisuuksiin yhdistettynä lisäävät hallinnollisen työn määrää ja tarvetta järjestäjän resursointiin mahdollisesti jopa palvelutuotantoon kohdistettavien resurssien kustannuksella. Valinnanvapauden periaate on perimmäinen syy tulevassa maakuntahallinnossa järjestämisen ja tuottamisen vahvaan eriyttämiseen. Valinnanvapauden toteuttamismallia pitäisi vielä kokonaisuudessaan harkita uudelleen siten, että ylimääräisten hallintorakenteiden synty, riskit demokratiavajeen syntymiselle sekä riskit sote-kustannuksien kasvamiselle voitaisiin hallita paremmin kuin ne ovat nyt ehdotetussa mallissa hallittavissa.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

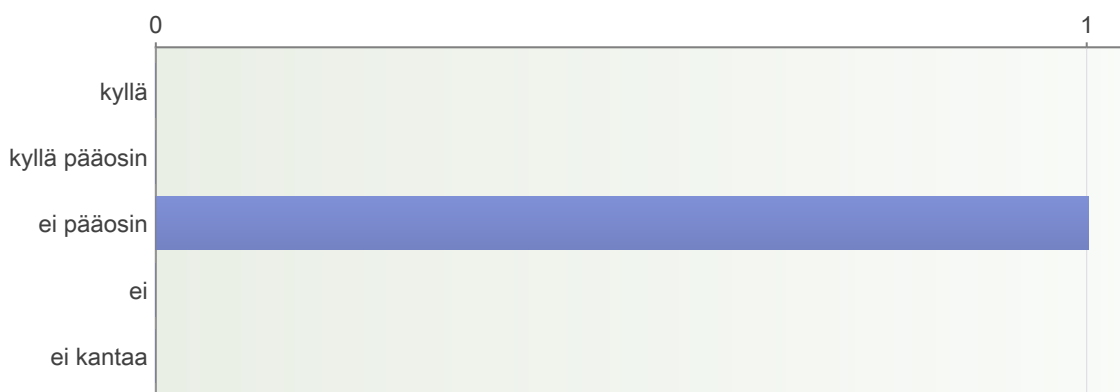
Vastaajien määrä: 1

- Esitys antaa riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen kasvukeskuksissa. Lainsäädännön luomista edellytyksistä huolimatta markkinoita ei synny koko Suomeen ja valinnanvapaus ei toteudu kaikissa maakunnissa ja maakuntakeskusten ulkopuolella. Tämä asettaa kansalaiset voimakkaasti eriarvoiseen asemaan.

Rajalliset lääkäri- ja hoitohenkilöstöresurssit eivät mahdollista täysimääräisten markkinoiden syntymistä pääkaupunkiseutua lukuunottamatta.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- 15§ mukaisten suoran valinnan laajennetun perustason palveluiden tuottaminen edellyttää monipuolista osaamista ja vahvaa resursointia. Pienten toimijoiden voi olla vaikea täyttää em. suoran valinnan palveluiden palveluvalikoiman vaatimusta huolimatta mahdollisuudesta täydentää palveluita maksusetelillä. 7. luvun mukaisten hyväksymiskriteerien ja 8. luvun mukaisten palvelutuottajien veloitteiden täyttäminen voi olla hankalaa pienille toimijoille.

Käytännössä vain vahvat kansalliset/kansainväliset sote-toimijat kykenevät resursoimaan toimintansa ja järjestämään palvelutuotannon edellyttämät tukipalvelunsa lain vaatimusten mukaiselle tasolle ja vaarana on markkinoiden ajautuminen muutamien suurien palvelutuottajien käsiin.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

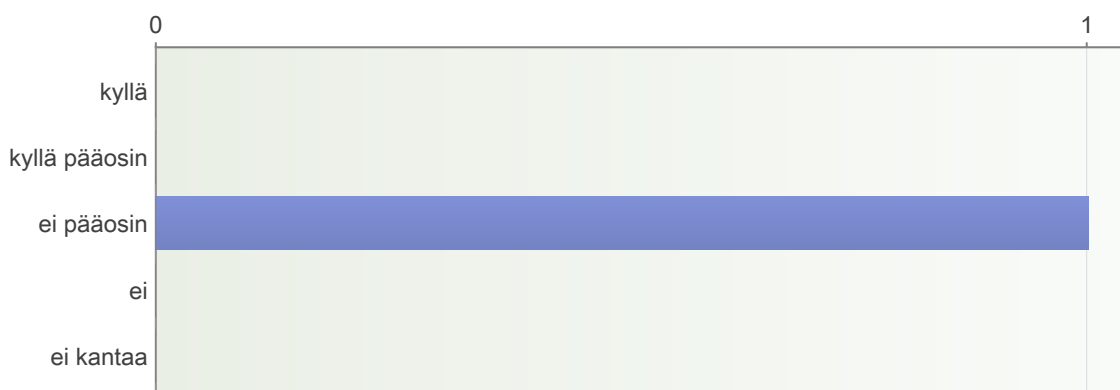
Vastaajien määrä: 1

- Kansalaisen mahdollisuus valita suoran valinnan palvelutuottaja sekä hyödyntää kriteerien täytyessä henkilökohtaista budjettia tai asiakasseteliä lisää mahdollisuutta vaikuttaa palvelutuottajaan, mikäli markkinat toimisivat ja todellisia valinnan mahdollisuuksia olisi. Mahdollisuus vaikuttaa palvelutuottajan valintaan ei välttämättä paranna mahdollisuutta vaikuttaa itse hoidon toteuttamiseen.

Julkisin varoin kustannettavat palvelut on määritelty palveluvalikoiman muodossa ja kaikkien palvelutuottajien on sitouduttava maakunnan määrittämiin kriteereihin ja hoitoketjuihin. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuolto on laajaa osaamista ja asiantuntemusta vaativaa ja edelleenkin alalle kouluttautumattoman kansalaisen saaminen mukaan aktiivisesti hoitopäätösten tekoon voi olla vaikeaa laajenevasta valinnanvapaudesta huolimatta.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

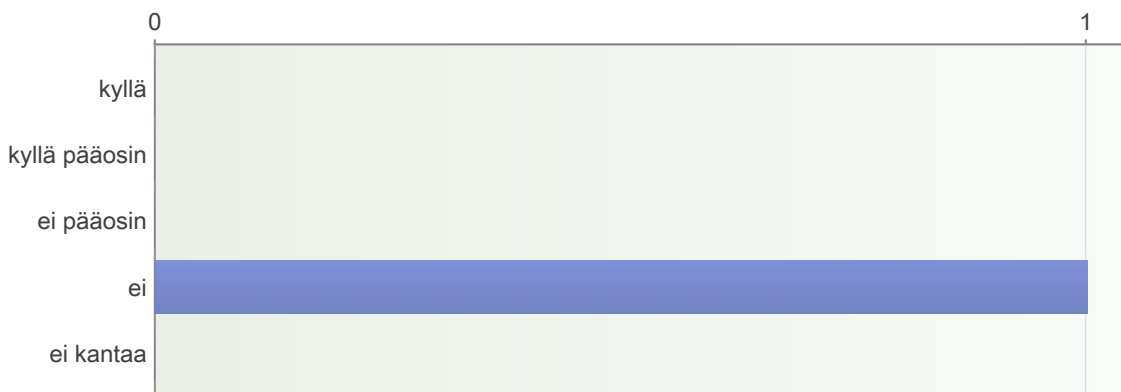
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- 15§ mukainen suoran valinnan suun terveydenhuollon palveluvalikoima on asianmukainen ja parantaa ainakin osassa Suomea palvelutarjonnan ollessa riittävää kysyntään nähden kansalaisten mahdollisuuksia saada suun terveydenhuollon palveluita. Sen sijaan yhteiskunnan kustannusten näkökulmasta tarkasteltuna suun terveydenhuollon suoran valinnan mahdollisuus kasvattaa yhteiskunnan kustannustaakkaa, ellei asiakasmaksuasetuksella suun terveydenhuollon asiakasmaksuja koroteta nykyisestä.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vapaamuotoiset huomiot
Vaikutusarviointien tiivistelmistä nousevat esiin seuraavat seikat:
 - Maakuntien järjestämistehtävä on haasteellinen
 - Kannusteet ovat ratkaisevia
 - Säästöjen toteutuminen on epävarmaa
 - Markkinoiden muodostumisessa käynnistymisvaihe kriittisin
 - Tietopohjan puutteellisuus ja tietojärjestelmien laajat kehittämistarpeet muodostavat riskin valinnanvapausmallin nopealle toteuttamiselle
 - Asiakkaiden valinnanvapaus lisääntyy
 - Peruspalvelujen saatavuus voi parantua, mutta alueellisia eroja esiintyy jatkossakin
 - Integraation toteuttaminen voi olla haastavaa
 - Palvelujen saatavuus paranee, jos maakunnalla on riittävää järjestämisosaaamista
 - Yritystoiminnan mahdollisuudet lisääntyvät

Uudistuksen vaikutuksia on siis arvioitu monista eri näkökulmista ja johtopäätöksiä voidaan pitää pääsääntöisesti oikeansuuntaisina. Sen sijaan ihmetyttää, miksi valinnanvapausmallia viedään esitetyn lainsäädännön pohjalta eteenpäin, vaikka on tuotu esiin useita toiminnallisia ja taloudellisia riskejä, eikä esitetty valinnanvapausmalli toteuta koko SOTE-uudistukselle asetettuja päämääriä mm. integraation ja kustannuskehityksen hidastamisesta.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalokuntayhtymä Soite on laaja, maakunnallinen, kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhteen integroiva organisaatio. Soite on sekä erikoissairaanhoidon mukainen sairaanhoitopiiri, kehitysvammalain mukainen erityishuoltopiiri että paras-lain mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluiden järjestämisen- ja tuottamisvastuusta huolehtiva sote-organisaatio. Esitetty valinnanvapauslainsäädäntö ja sen myötä syntyvä monituottajamalli sekä sote-järjestämisen ja sote-palvelutuotannon eriyttäminen johtaa Keski-Pohjanmaalla syntyneen integroituneen palvelumallin purkautumiseen. Palvelun käyttäjän näkökulmasta kehitys johtaa kehitettyjen asiakas- ja potilaslähtöisten hoitoketjujen ja toimintamallien osittaiseen menetykseen. Erikoissairaanhoidon näkökulmasta katsottuna asiakasseteli-malli ja siihen liittyvä yhtiöittämisvelvoite aiheuttavat haasteen päivystävän sairaalan ylläpitämisen näkökulmasta.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Väestön ikääntyessä ja palvelutarpeiden kasvaessa vääjäämättä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen merkitys korostuu entisestään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon nykyiset palvelutuotanto-organisaatiot kantavat suuren vastuun tulevaisuuden sote-ammattilaisten kouluttamisesta. Sote-alan opiskelijoiden perehdytys ja työharjoittelut ovat muodollisista korvauksista huolimatta nykyisille sote-organisaatiolle toiminnallinen ja taloudellinen rasite. Motiivi osallistua tulevien sote-ammattilaisten kouluttamiseen on ollut tarve turvata tulevaisuuden osaamispääoma. Suoran valinnan palveluiden osalta palvelujärjestelmän pirstoutuessa ja kilpailun kiristyessä halukkuus sote-ammattilaisten kouluttamiseen osallistumiseen voi vähentyä ja myös laatu työharjoittelujen osalta voi vaihdella merkittävästi.

Suurena muutoksena valinnanvapausuudistus aiheuttaa suuren jopa tuhansien erikoislääkäreiden työpanoksen katoamisen, kun yliopistollisten keskussairaaloiden ja keskussairaaloiden erikoislääkärit eivät voi enää tehdä töitä toisen työnantajan palveluksessa tai yksityisinä ammatinharjoittajina oman virkansa ulkopuolella. Tätä muutosta ei pystytä millään paikkaamaan lisäkoulutuksella tai muilla keinoilla.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.